

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ**

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Εντοπισμός, Διερεύνηση και Αποφυγή Οικονομικής Απάτης

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΔΙΑΦΘΟΡΑ - ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Χάρρυ Πατταπανάγος

Καθηγητής Οικονομικών

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

Οικονομικός Σύμβουλος ΟΟΣΑ

ΔΙΑΦΘΟΡΑ (Corruption)

ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς

The Corruption Perceptions Index - CPI

Transparency International

Available at: <http://www.transparency.org/cpi2016/>

ΔΙΑΦΘΟΡΑ - Διεθνής Διαφάνεια (ΔΔ)

Η ΔΔ είναι μία οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών που ηγείται του αγώνα ενάντια στη διαφθορά παγκοσμίως. Με περισσότερα από 90 παραρτήματα σε όλο τον κόσμο και με έδρα το Βερολίνο, η ΔΔ προσπαθεί να αυξήσει την ευαισθητοποίηση της παγκόσμιας κοινότητας αναφορικά με τα καταστροφικά αποτελέσματα της διαφθοράς. Σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις, τον επιχειρηματικό κόσμο και την κοινωνία αναπτύσσει και εφαρμόζει μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η ΔΔ ορίζει τη διαφθορά ως **«την κατάχρηση εξουσίας για προσωπικό όφελος»**. Ο ορισμός εμπεριέχει πρακτικές διαφθοράς τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

Η διαφθορά σήμερα είναι ένα από τα **μεγαλύτερα εμπόδια στην οικονομική και κοινωνική ευημερία στο κόσμο**. Διεφθαρμένες πρακτικές διαστρεβλώνουν τις αγορές και εμποδίζουν την οικονομική μεγέθυνση και την βιώσιμη ανάπτυξη, οδηγώντας στη καταλήστευση των τοπικών κοινωνιών (ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες) από απαραίτητους πόρους. Η διαφθορά υπονομεύει το νομοθετικό πλαίσιο και επηρεάζει την πολιτική σταθερότητα ενώ διατηρεί την εισοδηματική ανισότητα εμποδίζοντας την κοινωνική συνοχή. Η διαφθορά διαβρώνει τη εμπιστοσύνη της κοινωνίας προς το κράτος και τελικά απονομιμοποιεί το ίδιο το κράτος στα μάτια των πολιτών.

Εκτιμάται ότι **το κόστος της διαφθοράς** ανέρχεται σε περισσότερο από **5% του παγκόσμιου ΑΕΠ (2.6 τρις.\$)**, ετησίως με περισσότερα από **1 τρις.\$ ετησίως να αφορούν δωροδοκίες**. Επιπροσθέτως, η διαφθορά αυξάνει το κόστος των επιχειρήσεων κατά τουλάχιστον 10%.

Το κόστος της και διαφθοράς στην Ευρώπη, σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τόσο το έμμεσο κόστος της διαφθοράς, όπως τα αντικίνητρα που δημιουργεί στις επιχειρήσεις στο να επενδύσουν, όσο και το άμεσο κόστος της διαφθοράς όπως, χρήματα που χάθηκαν από τα φορολογικά έσοδα και τις κρατικές προμήθειες, **εκτιμήθηκε στα 990 δισ. € το χρόνο**. Περισσότερες από το 43% των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων βλέπουν τη διαφθορά σαν ένα μεγάλο πρόβλημα.

Το κόστος της διαφθοράς στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά υψηλό, διακυβεύοντας την επιτυχία όχι μόνο τις προσπάθειες της δημοσιονομικής προσαρμογής αλλά του όλου μεταρρυθμιστικού προγράμματος για τον μετασχηματισμό της Ελληνικής οικονομίας.

Το 2015 το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα εκτιμήθηκε στο 22,4% του ΑΕΠ, δηλ. γύρω στα 42,8 δισ. €, που σημαίνει ότι η οικονομική δραστηριότητα ίση με το 1/4 του ΑΕΠ της χώρας υπάρχει, αλλά δεν δηλώνεται στην επίσημη οικονομία. Το κόστος της παραοικονομίας σε όρους χαμένων φορολογικών εσόδων ανέρχεται στα 15,1 δισ. €. Επιπρόσθετα το κόστος ευκαιρίας της μη χρήσης συντελεστών παραγωγής (εργασία- κεφάλαιο) με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο, λόγω πελατειακού κράτους και δραστηριοτήτων ανάληψης προσόδου (rent seeking activities) είναι εξαιρετικά υψηλό. Το ετήσιο κόστος του πελατειακού κράτους και των δραστηριοτήτων αναζήτησης προσόδου στην Ελλάδα ανέρχεται γύρω στα 14 δισ. €.

Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς – CPI Index

Ο Δείκτης CPI (Corruption Perception Index) κατατάσσει τα κράτη σύμφωνα με το πόσο διεφθαρμένος εκλαμβάνεται να είναι ο δημόσιος τομέας τους. Ο δείκτης CPI βασίζεται μόνο σε αντιλήψεις για τη διαφθορά, καθώς δεν υπάρχει αποτελεσματικός τρόπος να προσδιοριστούν τα ακριβή επίπεδα διαφθοράς στη βάση εμπειρικών δεδομένων. Όσες προσπάθειες έγιναν με εμπειρικά δεδομένα βασισμένα σε αναφορές για δωροδοκία, αριθμό εισαγγελικών διώξεων και αριθμό υποθέσεων που κατέληξαν στα δικαστήρια και συνδέονται με τη διαφθορά, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αντιπροσωπευτικοί δείκτες του επιπέδου διαφθοράς, καθώς δείχνουν πόσο αποτελεσματικοί είναι οι εισαγγελείς ή τα δικαστήρια ή τα ΜΜΕ στη διερεύνηση και στην έκθεση υποθέσεων διαφθοράς.

Η καταγραφή των αντιλήψεων για τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα, εκείνων που είναι σε θέση να παρέχουν τέτοιου είδους εκτιμήσεις, αποτελεί τον πλέον αξιόπιστο τρόπο σύγκρισης του επιπέδου διαφθοράς ανάμεσα σε χώρες.

Ο δείκτης CPI είναι ένας **σύνθετος δείκτης** ο οποίος συνδυάζει έρευνες πεδίου και αξιολογήσεις για τη διαφθορά που έχουν συλλεχθεί από αξιόπιστους οργανισμούς. Ο δείκτης CPI **αντανακλά τις αντιλήψεις παρατηρητών** από όλο τον κόσμο συμπεριλαμβανομένων ειδικών που ζουν και εργάζονται στις χώρες που αξιολογούνται. Ο δείκτης CPI είναι **ο πιο ευρέως χρησιμοποιούμενος** δείκτης για τη μέτρηση της διαφθοράς παγκοσμίως.

Ο δείκτης συλλέγει πληροφορίες σχετικά με τη διαφθορά στη διοίκηση και στην πολιτική. Οι έρευνες και οι αξιολογήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την σύνθεση του δείκτη συμπεριλαμβάνουν ερωτήσεις σχετικές με την δωροδοκία δημοσίων λειτουργών, μίζες σε προμήθειες του δημοσίου, υπεξαίρεση δημοσίου χρήματος, καθώς και ερωτήσεις που αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των προσπάθειών του δημόσιου τομέα ενάντια στη διαφθορά.

Από την πρώτη έκδοση του δείκτη CPI το 1995, τα αποτελέσματα αποτυπώνονταν σε μια κλίμακα από το 0 ως το 10. Μια αναβάθμιση της μεθοδολογίας υπολογισμού του δείκτη το 2012 οδήγησε σε μια νέα κλίμακα από το 0 ως το 100.

Από το 2012 ο δείκτης CPI υπολογίζεται με βάση την αναβαθμισμένη μεθοδολογία:

(http://www.transparency.org/files/content/pressrelease/2012_CPITechnicalMethodologyNote_EMBARGO_EN.pdf)

Τα αποτελέσματα του δείκτη από το 2011 και πριν δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα με τα αποτελέσματα του δείκτη από το 2012 και μετά.

Τα παρακάτω βήματα ακολουθούνται για τον υπολογισμού του δείκτη CPI:

1.Επιλογή πηγών δεδομένων: Ο δείκτης CPI είναι ένας συγκεντρωτικός δείκτης ο οποίος συλλέγει δεδομένα από διάφορες πηγές. Ωστόσο, κάθε πηγή πρέπει να εκπληρώνει τα παρακάτω κριτήρια ώστε να επιλεγθεί ως πηγή δεδομένων για το δείκτη CPI:

- Να ποσοτικοποιεί τις αντιλήψεις για τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα.
- Να βασίζεται πάνω σε μια αξιόπιστη και έγκυρη μεθοδολογία, η οποία να μπορεί να βαθμολογεί και να κατατάσσει διάφορες χώρες στην ίδια κλίμακα.
- Να εκπονείται από αξιόπιστο οργανισμό και να επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- Να επιτρέπει επαρκή διακύμανση των βαθμολογιών έτσι ώστε να ξεχωρίζουν τα επίπεδα διαφθοράς ανάμεσα σε χώρες.

2. Τυποποίηση πηγών δεδομένων: Σε μια κλίμακα από 0-100 όπου το 0 αντιστοιχεί στην πιο ψηλή τιμή αντίληψης της διαφθοράς και το 100 στην πιο χαμηλή τιμή. Η τυποποίηση αυτή γίνεται, με την αφαίρεση της μέσης τιμής των στοιχείων και διαιρώντας με την τυπική απόκλιση. Η διαδικασία αυτή οδηγεί στην λήψη z-τιμών οι οποίες προσαρμόζονται έτσι ώστε να έχουν ένα μέσο κατά προσέγγιση 45 και μια τυπική απόκλιση κατά προσέγγιση 20 για να ταιριάζει στην κλίμακα του CPI από 0-100.

3. Υπολογισμός του μέσου όρου: Για να συμπεριληφθεί μια χώρα στο δείκτη CPI, κατ' ελάχιστον απαιτούνται να υπάρχουν τρεις διαφορετικές πηγές αξιολόγησης της χώρας. Η τιμή του δείκτη CPI, κατόπιν υπολογίζεται ως ο μέσος όρος όλων των τυποποιημένων βαθμολογιών που είναι διαθέσιμες για τη χώρα. Όλες οι τιμές στρογγυλοποιούνται σε ακέραιους αριθμούς.

4. Αναφορά του βαθμού αβεβαιότητας: Η τιμή του δείκτη CPI συνοδεύεται με μια τυπική απόκλιση και ένα διάστημα εμπιστοσύνης για τη μέτρηση της διακύμανσης των τιμών στις πηγές δεδομένων που χρησιμοποιούνται για μια χώρα.

Δείκτης Διαφθοράς CPI, 2001-2018

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Av. 01/11
World av.	4,8	4,6	4,2	4,1	4,1	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,2
EU-28 av.	6,1	6,2	6,2	6,3	6,3	6,4	6,4	6,4	6,3	6,2	6,2	6,3
USA	7,6	7,7	7,5	7,5	7,6	7,2	7,2	7,3	7,5	7,1	7,1	7,4
China	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2	3,3	3,5	3,6	3,6	3,5	3,6	3,5
CIS av.	2,5	2,4	2,5	2,3	2,5	2,5	2,4	2,4	2,5	2,4	2,5	2,4
BAL-13 av.	3,8	3,6	3,4	3,3	3,4	3,6	3,9	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6
BS-10 av.	3,0	2,8	2,8	3,0	3,0	3,2	3,3	3,3	3,3	3,1	3,1	3,1
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Av. 12/22
World av.	43,3	42,7	43,2	42,6	42,9	43,1	43,1					43,0
EU-28 av.	63,0	63,6	64,2	65,4	64,6	64,6	64,7					64,3
USA	73,0	73,0	74,0	76,0	74,0	75,0	71,0					73,7
China	39,0	40,0	36,0	37,0	40,0	41,0	39,0					38,9
CIS av.	29,1	28,8	30,0	34,6	33,8	31,9	32,3					31,5
BAL-13 av.	41,9	42,3	42,2	42,5	42,5	42,9	42,2					42,4
BS-10 av.	36,3	37,5	38,0	38,0	38,2	39,1	38,6					38,0

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) reports, 2001-2018.

Note: The CPI index scores and ranks countries based on how corrupt a country's public sector is perceived to be. Until 2011, the CPI index ranged from 0 (highly corrupt) to 10 (highly transparent). Since 2012 the CPI index ranges from 0 (highly corrupt) to 100 (highly transparent).

Δείκτης Διαφθοράς, CPI, EZ, 2018

	Score	Rank among 180 countries
Austria	76	14
Belgium	75	17
Cyprus	59	38
Estonia	73	18
Finland	85	3
France	72	21
Germany	80	11
Greece	45	67
Ireland	73	18
Italy	52	53
Latvia	58	41
Lithuania	59	38
Luxemburg	81	9
Malta	54	51
Netherlands	82	8
Portugal	64	30
Slovakia	50	57
Slovenia	60	36
Spain	58	41
EZ-19 av.	66,1	
EU-28 av.	64,7	
China	39	87
USA	71	22

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) report, 2018

Note: The CPI index ranges from 0 (highly corrupt) to 100 (highly transparent).

Δείκτης Διαφθοράς, CPI κατάταξη, ΕΖ, 2001-2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Austria	15	15	14	13	10	11	15	12	16	15	16
Belgium	24	20	17	17	19	20	21	18	21	22	19
France	23	25	23	22	18	18	19	23	24	25	25
Germany	20	18	16	15	16	16	16	14	14	15	14
Greece	42	44	50	49	47	54	56	57	71	78	80
Estonia	28	29	33	31	27	24	28	27	27	26	29
Ireland	18	23	18	17	19	18	17	16	14	14	19
Spain	22	20	23	22	23	23	25	28	32	30	31
Italy	29	31	35	42	40	45	41	55	63	67	69
Cyprus	-	-	27	36	37	37	39	31	27	28	30
Latvia	59	52	57	57	71	49	51	52	56	59	61
Lithuania	38	36	41	44	44	46	51	58	52	46	50
Luxemburg	9	7	11	13	13	11	12	11	12	11	11
Malta	-	-	-	25	25	28	33	36	45	37	39
Netherlands	8	7	7	10	11	9	7	7	6	7	7
Portugal	25	25	25	27	26	26	28	32	35	32	32
Slovakia	51	52	59	57	47	49	49	52	56	59	66
Slovenia	34	27	29	31	31	28	27	26	27	27	35
Finland	1	1	1	1	2	1	1	5	6	4	2
USA	16	16	18	17	17	20	20	18	19	22	24
Countries	91	102	133	145	159	163	180	180	180	178	183

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) reports, 2001-2011.

Δείκτης Διαφθοράς, CPI κατάταξη, ΕΖ, 2012 - 2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Austria	25	26	23	16	17	16	14				
Belgium	16	15	15	15	15	16	17				
Cyprus	29	31	31	32	47	42	38				
Estonia	32	28	26	23	22	21	18				
Finland	1	3	3	2	3	3	3				
France	22	22	26	23	23	23	21				
Germany	13	12	12	10	10	12	11				
Greece	94	80	69	58	69	59	67				
Ireland	25	21	17	18	19	19	18				
Italy	72	69	69	61	60	54	53				
Latvia	-	49	43	40	44	40	41				
Lithuania	48	43	39	32	38	38	38				
Luxemburg	12	11	9	10	10	8	9				
Malta	43	45	43	37	47	46	51				
Netherlands	9	8	8	5	8	8	8				
Portugal	33	33	31	28	29	29	30				
Slovakia	62	61	54	50	54	54	57				
Slovenia	37	43	39	35	31	34	36				
Spain	30	40	37	36	41	42	41				
USA	19	19	17	16	18	16	22				
Countries	176	177	175	168	176	180	180				

Δείκτης Διαφθοράς, CPI, BS, 2018

	Score	Rank among 180 countries
Armenia	35	105
Azerbaijan	25	152
Bulgaria	42	77
Georgia	58	41
Greece	45	67
Moldova	33	117
Romania	47	61
Russia	28	138
Turkey	41	78
Ukraine	32	120
BS-10 av.	38,6	
EU-28 av.	64,7	
China	39	87
USA	71	22

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) report, 2018.
Note: The CPI Index ranges from 0 (highly corrupt) to 100 (highly transparent).

Best performer

Worst performer

Δείκτης Διαφθοράς, CPI, BAL, 2018

	Score	Rank among 180 countries
Albania	36	99
Bosnia Herzegovina	38	89
Bulgaria	42	77
Croatia	48	60
Greece	45	67
Kosovo	37	93
Moldova	33	117
Montenegro	45	67
N. Macedonia	37	93
Romania	47	61
Serbia	39	87
Slovenia	60	36
Turkey	41	78
BAL-13 av.	42,2	
EU-28 av.	64,7	
China	39	87
USA	71	22

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) report, 2018.
Note: The CPI index ranges from 0 (highly corrupt) to 100 (highly transparent).

Δείκτης Διαφθοράς, CPI τιμές, BS, 2001-2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Av. 01/11
Armenia	-	-	3,0	3,1	2,9	2,9	3,0	2,9	2,7	2,6	2,6	2,9
Azerbaijan	2,0	2,0	1,8	2,9	2,2	2,4	2,1	1,9	2,3	2,4	2,4	2,3
Bulgaria	3,9	4,0	3,9	4,1	4,0	4,0	4,1	3,6	3,8	3,6	3,3	3,8
Georgia	-	2,4	1,8	2,0	2,3	2,8	3,4	3,9	4,1	3,8	4,1	3,1
Greece	4,2	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4	4,6	4,7	3,8	3,5	3,4	4,1
Moldova	3,1	2,1	2,4	2,3	2,9	3,2	2,8	2,9	3,3	2,9	2,9	2,8
Romania	2,8	2,6	2,8	2,9	3,0	3,1	3,7	3,8	3,8	3,7	3,6	3,4
Russia	2,3	2,7	2,7	2,8	2,4	2,5	2,3	2,1	2,2	2,1	2,4	2,4
Turkey	3,6	3,2	3,1	3,2	3,5	3,8	4,1	4,6	4,4	4,4	4,2	3,9
Ukraine	2,1	2,4	2,3	2,2	2,6	2,8	2,7	2,5	2,2	2,4	2,3	2,4
BS-10 av.	3,0	2,8	2,8	3,0	3,0	3,2	3,3	3,3	3,3	3,1	3,1	3,1
USA	7,6	7,7	7,5	7,5	7,6	7,2	7,2	7,3	7,5	7,1	7,1	7,4
CHINA	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2	3,3	3,5	3,6	3,6	3,5	3,6	3,5

**Best
performer**

**Worst
performer**

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) reports, 2001-2011.

Note: The CPI index scores and ranks countries based on how corrupt a country's public sector is perceived to be.

Until 2011, the CPI index ranged from 0 (highly corrupt) to 10 (highly transparent). Since 2012 the CPI index ranges from 0 (highly corrupt) to 100 (highly transparent).

Δείκτης Διαφθοράς, CPI τιμές, BS, 2012-2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Av. 12/22
Armenia	34	36	37	35	33	35	35					35,0
Azerbaijan	27	28	29	29	30	31	25					29,0
Bulgaria	41	41	43	41	41	43	42					41,7
Georgia	52	49	52	52	57	56	58					53,0
Greece	36	40	43	46	44	48	45					42,8
Moldova	36	35	35	33	30	31	33					33,3
Romania	44	43	43	46	48	48	47					45,3
Russia	28	28	27	29	29	29	28					28,3
Turkey	49	50	45	42	41	40	41					44,5
Ukraine	26	25	26	27	29	30	32					27,2
BS-10 av.	36,3	37,5	38,0	38,0	38,2	39,1	38,6					38,0
USA	73	73	74	76	74	75	71					74,2
CHINA	39	40	36	37	40	41	39					38,8

Best performer Worst performer

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) reports, 2012-2022.

Δείκτης Διαφθοράς, CPI κατάταξη, BS, 2001-2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Armenia	-	-	78	82	88	93	99	109	120	123	129
Azerbaijan	84	95	124	140	137	130	150	158	143	134	143
Bulgaria	47	45	54	54	55	57	64	72	71	73	86
Georgia	-	85	124	133	130	99	79	67	66	68	64
Greece	42	44	50	49	47	54	56	57	71	78	80
Moldova	63	93	100	114	88	79	111	109	89	105	112
Romania	69	77	83	87	85	84	69	70	71	69	75
Russia	79	71	86	90	126	121	143	147	146	154	143
Turkey	54	64	77	77	65	60	64	58	61	56	61
Ukraine	83	85	106	122	107	99	118	134	146	134	152
USA	16	16	18	17	17	20	20	18	19	22	24
Countries	91	162	133	146	159	163	180	180	180	178	183

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) reports, 2001-2011.

Best performer

Worst performer

Δείκτης Διαφθοράς, CPI κατάταξη, BS, 2012 - 2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Armenia	105	94	94	95	113	107	105				
Azerbaijan	139	127	126	119	123	122	152				
Bulgaria	75	77	69	69	75	71	77				
Georgia	51	55	50	48	44	46	41				
Greece	94	80	69	58	69	59	67				
Moldova	94	102	103	103	123	122	117				
Romania	66	69	69	58	57	59	61				
Russia	133	127	136	119	131	135	138				
Turkey	54	53	64	66	75	81	78				
Ukraine	144	144	142	130	131	130	120				
USA	19	19	17	16	18	16	22				
Countries	176	177	175	168	176	180	180				

Best performer

Worst performer

Δείκτης Διαφθοράς, CPI τιμές, BAL, 2001-2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Av. 01/11
Albania	-	2,5	2,5	2,5	2,4	2,6	2,9	3,4	3,2	3,3	3,1	2,8
Bos.-Her.	-	-	3,3	3,1	2,9	2,9	3,3	3,2	3,0	3,2	3,2	3,1
Bulgaria	3,9	4,0	3,9	4,1	4,0	4,0	4,1	3,6	3,8	3,6	3,3	3,8
Croatia	3,9	3,8	3,7	3,5	3,4	3,4	4,1	4,4	4,1	4,1	4,0	3,9
FYROM	-	-	2,3	2,7	2,7	2,7	3,3	3,6	3,8	4,1	3,9	3,2
Greece	4,2	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4	4,6	4,7	3,8	3,5	3,4	4,1
Kosovo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,8	2,9	2,9
Moldova	3,1	2,1	2,4	2,3	2,9	3,2	2,8	2,9	3,3	2,9	2,9	2,8
Montenegr.	-	-	-	2,7	2,8	-	3,3	3,4	3,9	3,7	4,0	3,4
Romania	2,8	2,6	2,8	2,9	3,0	3,1	3,7	3,8	3,8	3,7	3,6	3,4
Serbia	-	-	-	2,7	2,8	3,0	3,4	3,4	3,5	3,5	3,3	3,2
Slovenia	5,2	6,0	5,9	6,0	6,1	6,4	6,6	6,7	6,6	6,4	5,9	6,2
Turkey	3,6	3,2	3,1	3,2	3,5	3,8	4,1	4,6	4,4	4,4	4,2	3,9
BAL-13 av.	3,8	3,6	3,4	3,3	3,4	3,6	3,9	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6
USA	7,6	7,7	7,5	7,5	7,6	7,2	7,2	7,3	7,5	7,1	7,1	7,4
CHINA	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2	3,3	3,5	3,6	3,6	3,5	3,6	3,5

Source: Transparency International, Corruption Perception Index (CPI) reports, 2001-2011.

Note: The CPI index scores and ranks countries based on how corrupt a country's public sector is perceived to be. Until 2011, the CPI index ranged from 0 (highly corrupt) to 10 (highly transparent). Since 2012 the CPI index ranges from 0 (highly corrupt) to 100 (highly transparent).

Best performer	Worst performer
-----------------------	------------------------

Δείκτης Διαφθοράς, CPI τιμές, BAL, 2012-2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Av. 12/22
Albania	33	31	33	36	39	38	36					35,1
Bos.- Her.	42	42	39	38	39	38	38					39,4
Bulgaria	41	41	43	41	41	43	42					41,7
Croatia	46	48	48	51	49	49	48					48,4
Greece	36	40	43	46	44	48	45					43,1
Kosovo	34	33	33	33	36	39	37					35,0
Moldova	36	35	35	33	30	31	33					33,3
Montenegr.	41	44	42	44	45	46	45					43,9
N. Macedonia	43	44	45	42	37	35	37					40,4
Romania	44	43	43	46	48	48	47					45,6
Serbia	39	42	41	40	42	41	39					40,6
Slovenia	61	57	58	60	61	61	60					59,7
Turkey	49	50	45	42	41	40	41					44,0
BAL-13 av.	41,9	42,3	42,2	42,5	42,5	42,9	42,2					42,4
USA	73	73	74	76	74	75	71					73,7
CHINA	39	40	36	37	40	41	39					38,9

Source: Transparency International, Corruption Perception Index, CPI reports, 2012-2022

Best performer

Worst performer

22

Δείκτης Διαφθοράς, CPI κατάταξη, BAL, 2001-2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Albania	-	81	92	108	126	111	105	85	95	87	95
Bos.-Her.	-	-	70	82	88	93	84	92	99	91	91
Bulgaria	47	45	54	54	55	57	64	72	71	73	86
Croatia	47	51	59	67	70	69	64	62	66	62	66
FYROM	-	-	106	97	103	105	84	72	71	62	69
Greece	42	44	50	49	47	54	56	57	71	78	80
Kosovo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moldova	63	93	100	114	88	79	111	109	89	105	112
Montenegro	-	-	-	-	-	-	-	85	69	69	66
Romania	69	77	83	87	85	84	69	70	71	69	75
Serbia	-	-	-	-	-	-	-	85	83	78	86
Slovenia	34	27	29	31	31	28	27	26	27	27	35
Turkey	54	64	77	77	65	60	64	58	61	56	61
USA	16	16	18	17	17	20	20	18	19	22	24
Countries	91	162	133	146	159	163	180	180	180	178	183

Δείκτης Διαφθοράς, CPI κατάταξη, BAL, 2012 - 2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Albania	113	116	110	88	83	91	99				
Bos.-Her.	72	72	80	76	83	91	89				
Bulgaria	75	77	69	69	75	71	77				
Croatia	62	57	61	50	55	57	60				
Greece	94	80	69	58	69	59	67				
Kosovo	105	111	110	103	95	85	93				
Moldova	94	102	103	103	123	122	117				
Montenegro	75	67	76	61	64	64	67				
N. Macedonia	69	67	64	66	90	107	93				
Romania	66	69	69	58	57	59	61				
Serbia	80	72	78	71	72	77	87				
Slovenia	37	43	39	35	31	34	36				
Turkey	54	53	64	66	75	81	78				
USA	19	19	17	16	18	16	22				
Countries	176	177	175	168	176	180	180				

- Η διαφθορά είναι μεγαλύτερη στην περιοχή BAL συγκριτικά με την περιοχή BS. Ωστόσο, το επίπεδο διαφθοράς παραμένει επίμονα υψηλό και στις δυο περιοχές όπως φαίνεται από τις μέσες τιμές του δείκτη CPI.
- Στην περιοχή BS, το **Αζερμπαϊτζάν** θεωρείται ως η πιο διεφθαρμένη χώρα (152nd/180 το 2018) και ακολουθεί η **Ρωσία**, ενώ ως λιγότερη διεφθαρμένη χώρα θεωρείται η **Γεωργία** (41st/180).
- Στην περιοχή BAL, η **Μολδαβία** θεωρείται η πιο διεφθαρμένη χώρα (117th/180 το 2018) και ακολουθεί η **Αλβανία**, ενώ ως λιγότερο διεφθαρμένη χώρα θεωρείται η **Σλοβενία** (36th/180).
- Στη περιοχή της EZ, η πιο διεφθαρμένη χώρα θεωρείται η **Ελλάδα**, (67th/180 το 2018) και ακολουθεί η **Σλοβακία** (57th /180), ενώ η **Φιλανδία** (3rd /180) θεωρείται ως μία από τις πλέον διαφανείς χώρες στον κόσμο.

Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς– GCB

Το GCB (Global Corruption Barometer) είναι η μεγαλύτερη έρευνα πεδίου παγκοσμίως με σκοπό τον εντοπισμό, την ανάλυση, και την αξιολόγηση της κοινής γνώμης για την διαφθορά τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Στην GCB-2013 έρευνα πεδίου, συμμετείχαν 114.000 πολίτες από 107 χώρες.

Το GCB αξιολογεί την αντίληψη της κοινής γνώμης για τη διαφθορά πάνω σε 12 θεσμούς σε κάθε χώρα σε μια κλίμακα από 1 (υψηλή διαφάνεια) έως 5 (υψηλή διαφθορά).

Επίσης, το GCB προσδιορίζει το ποσοστό των ανθρώπων που αναγκάστηκαν να δωροδοκήσουν προκειμένου να λάβουν τη προσοχή του παρόχου υπηρεσιών.

Perception of corruption by institution, GCB scores, 2013

	Political parties	Parliament / legislature	Military	NGOS	Media	Religious bodies	Business / private sector	Education system	Judiciary	Medical and health	Police	Public officials / civil servants
World av.	3,8	3,6	2,8	2,7	3,1	2,6	3,3	3,1	3,6	3,2	3,7	3,6
EZ-19 av.	4,0	3,7	2,7	2,7	3,4	2,9	3,5	2,7	3,3	3,2	3,2	3,5
EU-28 av.	4,0	3,7	2,7	2,7	3,3	2,9	3,5	2,8	3,3	3,2	3,2	3,5
USA	4,1	3,7	2,9	3,0	3,7	3,1	3,6	3,1	3,3	3,3	3,3	3,6
BS-10 av.	3,8	3,8	2,9	2,9	3,3	2,8	3,5	3,3	3,9	3,7	3,6	3,7
BAL-13 av.	4,2	3,9	2,7	2,9	3,4	2,8	3,5	3,4	4,0	3,9	3,6	3,7

Source: Transparency International, Global Corruption Barometer (GCB) report, 2013.
Note: The GCB index ranges from 1 (highly transparent) to 5 (highly corrupt).

Perception of corruption by institution, GCB scores, EZ-19, 2013

	Political parties	Parliament / legislature	Military	NGOS	Media	Religious bodies	Business / private sector	Education system	Judiciary	Medical and health	Police	Public officials / civil servants
Austria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belgium	3,9	3,5	3,0	2,7	3,2	3,6	3,3	2,5	3,3	2,7	3,2	3,5
Cyprus	4,4	4,0	3,6	2,6	3,9	3,3	3,2	2,9	3,1	3,6	4,1	3,7
Estonia	3,7	3,1	2,0	2,4	2,6	2,1	3,3	2,3	2,8	2,7	2,6	3,2
Finland	3,4	2,9	1,9	2,4	3,1	2,3	3,3	2,1	2,0	2,4	1,8	2,8
France	4,0	3,5	2,5	2,8	3,6	2,8	3,7	2,3	3,0	2,8	3,3	3,4
Germany	3,8	3,4	2,9	3,0	3,6	3,1	3,7	2,7	2,6	3,4	2,7	3,4
Greece	4,6	4,3	2,9	3,1	4,4	3,4	3,8	3,3	3,9	4,1	3,6	3,9
Ireland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Italy	4,5	4,1	2,8	2,8	3,4	3,2	3,6	3,0	3,4	3,6	2,9	3,8
Latvia	4,0	3,7	2,3	2,4	3,0	2,1	3,4	2,5	3,5	3,4	3,5	3,8
Lithuania	4,2	4,3	2,4	2,6	3,3	2,5	3,6	3,2	4,3	4,1	3,9	3,9
Luxemburg	3,6	3,1	2,7	2,6	3,2	3,3	3,4	2,6	2,7	2,6	2,9	3,2
Malta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netherlands	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Portugal	4,1	3,9	3,9	3,2	3,2	3,0	3,5	3,1	3,9	3,0	3,2	3,4
Slovakia	3,9	3,7	3,0	2,7	3,2	2,9	3,4	3,2	4,0	3,8	3,8	3,9
Slovenia	4,2	3,9	2,7	2,8	3,4	3,2	3,3	2,8	3,6	3,3	3,2	3,5
Spain	4,4	3,9	2,6	2,4	3,2	3,1	3,3	2,1	3,5	2,3	3,1	3,3
EZ-19 av.	4,0	3,7	2,7	2,7	3,4	2,9	3,5	2,7	3,3	3,2	3,2	3,5

Source: Transparency International, Global Corruption Barometer (GCB) report, 2013.
 Note: The GCB index ranges from 1 (highly transparent) to 5 (highly corrupt).

Best performer

Worst performer

Perception of corruption by institution, GCB scores, BS-10, 2013

	Political parties	Parliament / legislature	Military	NGOS	Media	Religious bodies	Business / private sector	Education system	Judiciary	Medical and health	Police	Public officials / civil servants
Armenia	3,7	3,7	3,2	2,8	3,0	2,9	3,5	3,7	4,0	4,0	3,9	4,0
Azerbaijan	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,3	2,8	2,8	3,1	3,1	2,9	2,8
Bulgaria	4,2	4,0	2,9	3,2	3,5	3,5	3,8	3,4	4,4	4,2	3,9	3,9
Georgia	2,9	3,0	1,9	2,0	3,2	1,6	2,8	2,4	3,4	2,8	2,5	2,6
Greece	4,6	4,3	2,9	3,1	4,4	3,4	3,8	3,3	3,9	4,1	3,6	3,9
Moldova	4,1	4,2	3,2	2,9	3,0	2,3	3,6	3,7	4,3	4,0	4,2	3,9
Romania	4,2	4,0	2,5	2,7	3,1	2,5	3,5	2,9	3,7	3,6	3,5	3,4
Russia	4,2	4,3	4,0	3,3	3,7	3,1	3,6	4,0	4,4	4,1	4,5	4,6
Turkey	3,9	3,5	2,7	2,9	3,6	3,1	3,4	3,2	3,1	3,2	3,0	3,2
Ukraine	4,1	4,2	3,5	3,2	3,4	3,0	3,9	4,0	4,5	4,2	4,4	4,3
BS-10 av.	3,8	3,8	2,9	2,9	3,3	2,8	3,5	3,3	3,9	3,7	3,6	3,7

Source: Transparency International, Global Corruption Barometer (GCB) report, 2013.
Note: The GCB index ranges from 1 (highly transparent) to 5 (highly corrupt).

Best performer

Worst performer

Perception of corruption by institution, GCB scores, BAL-13, 2013

	Political parties	Parliament / legislature	Military	NGOS	Media	Religious bodies	Business / private sector	Education system	Judiciary	Medical and health	Police	Public officials / civil servants
Albania	4,1	3,9	2,9	2,3	2,9	1,8	2,7	4,0	4,3	4,3	3,7	3,5
Bos.-Her.	4,2	4,0	2,7	2,6	3,4	2,9	3,6	3,9	3,8	4,1	3,8	3,9
Bulgaria	4,2	4,0	2,9	3,2	3,5	3,5	3,8	3,4	4,4	4,2	3,9	3,9
Croatia	4,0	3,8	2,6	2,8	3,4	2,8	3,5	3,5	4,0	3,8	3,5	3,9
FYROM	4,0	3,5	2,3	3,0	3,5	2,8	3,1	3,3	3,9	3,5	3,5	3,6
Greece	4,6	4,3	2,9	3,1	4,4	3,4	3,8	3,3	3,9	4,1	3,6	3,9
Kosovo	4,2	3,9	1,6	2,3	3,0	2,0	3,5	3,3	4,3	4,0	3,1	3,3
Moldova	4,1	4,2	3,2	2,9	3,0	2,3	3,6	3,7	4,3	4,0	4,2	3,9
Montenegro												
Romania	4,2	4,0	2,5	2,7	3,1	2,5	3,5	2,9	3,7	3,6	3,5	3,4
Serbia	4,3	4,0	3,0	3,7	4,0	2,8	3,6	4,0	4,3	4,3	4,0	4,3
Slovenia	4,2	3,9	2,7	2,8	3,4	3,2	3,3	2,8	3,6	3,3	3,2	3,5
Turkey	3,9	3,5	2,7	2,9	3,6	3,1	3,4	3,2	3,1	3,2	3,0	3,2
BAL-13 av.	4,2	3,9	2,7	2,9	3,4	2,8	3,5	3,4	4,0	3,9	3,6	3,7

Source: Transparency International, Global Corruption Barometer (GCB) report, 2013.
Note: The GCB index ranges from 1 (highly transparent) to 5 (highly corrupt).

Best performer

Worst performer

% of people paying a bribe to receive attention from service providers, EZ-19, 2004-2013										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Austria	1	4	2	1	-	2	9	-	-	-
Belgium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Cyprus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
Estonia	6	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Finland	3	3	1	2	-	2	2	-	-	1
France	2	2	2	1	-	-	7	-	-	-
Germany	1	2	2	-	-	-	2	-	-	-
Greece	11	12	17	27	-	18	18	-	-	22
Ireland	1	1	-	2	-	-	4	-	-	-
Italy	2	-	-	-	-	-	13	-	-	5
Latvia	18	-	-	-	-	-	15	-	-	19
Lithuania	32	28	-	-	-	-	-	-	-	-
Luxemburg	2	6	6	6	-	4	16	-	-	-
Malta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netherlands	2	0	2	2	-	1	2	-	-	-
Portugal	2	2	2	2	-	2	3	-	-	3
Slovakia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
Slovenia	-	-	-	-	-	-	4	-	-	6
Spain	2	0	2	3	-	2	5	-	-	2
EZ-19 av.	4,1	3,2	4,0	5,1	-	4,4	7,7	-	-	9,8
USA	0	1	2	2	-	2	5	-	-	7
Source: Transparency International, Global Corruption Barometer (GCB) reports, 2004-2013. Note: The GCB was launched in 2004. Transparency International didn't performed the research in 2008, 2011 and 2012.								Best		Worst

% of people paying a bribe to receive attention from service providers, BS-10, 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Armenia	-	-	-	-	-	43	23	-	-	18
Azerbaijan	-	-	-	-	-	46	47	-	-	-
Bulgaria	6	7	8	7	-	5	8	-	-	8
Georgia	6	7	-	-	-	2	4	-	-	4
Greece	11	12	17	27	-	18	18	-	-	22
Moldova	32	29	27	30	-	28	37	-	-	29
Romania	25	22	20	33	-	14	28	-	-	17
Russia	21	17	8	17	-	31	26	-	-	-
Turkey	6	5	2	6	-	2	33	-	-	21
Ukraine	25	13	23	30	-	21	37	-	-	37
BS-10 av.	16,5	14,0	15,0	21,4	-	21,0	26,1	-	-	19,5
USA	0	1	2	2	-	2	5	-	-	7

Source: Transparency International, Global Corruption Barometer (GCB) reports, 2004-2013.
 Note: The GCB was launched in 2004. Transparency International didn't perform the research in 2008, 2011 and 2012.

Best performer Worst performer

% of people paying a bribe to receive attention from service providers, BAL-13, 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Albania	30	-	66	71	-	-	-	-	-	-
Bos. Her.	13	6	-	5	-	9	23	-	-	28
Bulgaria	6	7	8	7	-	5	8	-	-	8
Croatia	9	7	-	8	-	4	5	-	-	4
FYROM	9	8	9	44	-	4	22	-	-	17
Greece	11	12	17	27	-	18	18	-	-	22
Kosovo	11	9	12	67	-	13	16	-	-	16
Moldova	32	29	27	30	-	28	37	-	-	29
Montenegro	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romania	25	22	20	33	-	14	28	-	-	17
Serbia	-	19	13	21	-	20	18	-	-	26
Slovenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turkey	6	5	2	6	-	2	33	-	-	21
BAL-13 av.	16,1	12,5	19,7	29,1	-	12,5	22,0	-	-	20,5
USA	0	1	2	2	-	2	5	-	-	7

Source: Transparency International, Global Corruption Barometer (GCB) reports, 2004-2012

Note: The GCB was launched in 2004. Transparency International didn't perform the research in 2008, 2011 and 2012

Best
performer

Worst
performer

Και οι δυο περιοχές BS-10 & BAL-13, κατά μέσον όρο επιδεικνύουν σημαντικές αυξήσεις στα ποσοστά δωροδοκίας από το 2004.

Το 2013, στην περιοχή BS-10 τα χαμηλότερα ποσοστά δωροδοκίας ήταν στην Γεωργία, (4%) και τα υψηλότερα στην Ουκρανία (37%). Στη περιοχή των Βαλκανίων τα υψηλότερα ποσοστά δωροδοκίας ήταν στη Μολδαβία (29%) και τα χαμηλότερα στην Κροατία (4%).

ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Παραοικονομία & Φοροδιαφυγή

Παράγοντες που επιδρούν στο μέγεθος της μαύρης οικονομίας

- **Ύψος φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών**
 - επηρεάζουν τις επιλογές μεταξύ εργασίας και σχόλης
- **Ποιότητα θεσμικού πλαισίου που διέπει τον δημόσιο τομέα**
 - γραφειοκρατία και υψηλά επίπεδα διαφθοράς συσχετίζονται με μεγαλύτερα μεγέθη μαύρης οικονομίας
- **Νομοθεσία–Κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των αγορών**
 - υπερκανονιστικά πλαίσια λειτουργίας των αγορών αυξάνουν το κόστος των συντελεστών παραγωγής οδηγώντας σε μεγαλύτερα μεγέθη μαύρης οικονομίας

- **Υπηρεσίες δημόσιου τομέα**
 - υψηλότερα μεγέθη μαύρης οικονομίας μειώνουν τα φορολογικά έσοδα, οδηγώντας σε χαμηλότερη ποιότητα και ποσότητα δημοσίων αγαθών. Με τη σειρά του αυτό οδηγεί σε αύξηση της φορολογίας και των κινήτρων για παραοικονομική δραστηριότητα
- **Φορολογική συνείδηση**
 - επηρεάζεται από την συνέπεια σε υποχρεώσεις και δικαιώματα, τόσο από την πλευρά των φορολογούμενων όσο και από την πλευρά του κράτους και των αρχών
- **Βαθμός ανάπτυξης της επίσημης οικονομίας**
 - υψηλότερα επίπεδα ανεργίας συσχετίζονται με μεγαλύτερα κίνητρα για παραοικονομική δραστηριότητα
- **Αριθμός αυτοαπασχολούμενων**
 - όσο αυξάνει ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων σε μία οικονομία αυξάνουν και οι παραοικονομικές δραστηριότητες

Διαφθορά, Παραοικονομία και το ύψος των Δημοσίων Δαπανών και του Δημόσιου Χρέους

Η διαφθορά έχει μία στατιστικά σημαντική θετική επίδραση πάνω στο δημόσιο χρέος. Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο της διαφθοράς σε μία χώρα τόσο υψηλότερο είναι το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Το ίδιο ισχύει και για την παραοικονομία η οποία έχει επίσης μία στατιστικά σημαντική θετική επίδραση στο δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Η αλληλεπίδραση της διαφθοράς με τις δημόσιες δαπάνες και της διαφθοράς με την παραοικονομία έχουν επίσης μία στατιστικά σημαντική θετική επίδραση στο δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Δηλαδή, μία αύξηση των δημοσίων δαπανών και της παραοικονομίας επιδρούν αυξητικά στην στατιστικά σημαντική θετική επίδραση της διαφθοράς στο δημόσιο χρέος.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να ενδυναμώσουν τη προσπάθειές τους για μείωση της διαφθοράς για τον επιπρόσθετο λόγο ότι μειώνοντας τη διαφθορά μειώνουν και το δημόσιο χρέος.

Στην ίδιο πλαίσιο και η μείωση της παραοικονομίας θα οδηγήσει επίσης και στη μείωση του δημόσιου χρέους.

Οι υψηλές κυβερνητικές δαπάνες (κυρίως σε εξοπλιστικά προγράμματα) συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυση της επίδρασης της διαφθοράς στο δημόσιο χρέος. Αυτού του είδους οι δημόσιες δαπάνες δρουν ως επιταχυντής στην αύξηση του δημόσιου χρέους. Η διαφοροποίηση των δημοσίων δαπανών σε ποιο ειρηνικούς και παραγωγικούς τομείς της οικονομίας μπορεί να συμβάλει στη μείωση του δημοσίου χρέους μέσω της μείωσης της διαφθοράς.

Το μέγεθος της παραοικονομίας

- Διαχρονικά παρατηρείται μείωση του μεγέθους της παραοικονομίας στις 36 αναπτυγμένες χώρες του ΟΟΣΑ (OECD).
- Το μέγεθος της παραοικονομίας των νέων μελών της ΕU (Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Λετονία, Λιθουανία και Πολωνία) είναι πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με το μέγεθος της παραοικονομίας των παλαιών μελών της ΕU (Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία). Δηλαδή, το μέγεθος της παραοικονομίας αυξάνει καθώς κινούμαστε από τη Δύση προς την Ανατολή.
- Επίσης παρατηρείται αύξηση του μεγέθους της παραοικονομίας καθώς κινούμαστε από τον Βορρά προς το Νότο.
- Οι πέντε μη ευρωπαϊκές οικονομίες του ΟΟΣΑ (Αυστραλία, Καναδάς, Ιαπωνία, Νέα Ζηλανδία, ΗΠΑ), πολύ υψηλής ανάπτυξης, παρουσιάζουν χαμηλά και συνεχώς μειωμένα ποσοστά παραοικονομίας.

- Το μέγεθος της παραοικονομίας αυξήθηκε κατά την περίοδο της κρίσης (2008-2009) στις χώρες OECD-36 και EU-28, και μειώθηκε με το τέλος της κρίσης (2012-2013). Ο λόγος για τη μείωση του μεγέθους της παραοικονομίας είναι ότι όταν η επίσημη οικονομία αναπτύσσεται υπάρχουν λιγότερα κίνητρα για την ανάληψη επιπρόσθετων δραστηριοτήτων στην μαύρη οικονομία για την απόκτηση επιπρόσθετων εισοδημάτων.

Οι μόνες εξαιρέσεις είναι η Ελλάδα και η Ισπανία όπου η ύφεση της επίσημης οικονομίας είναι τόσο μεγάλη ώστε μειώνει ακόμα και την ζήτηση για παραοικονομικές δραστηριότητες λόγω της τεράστιας μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος.

Η παραοικονομία στην Ελλάδα έχει μειωθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, παραμένει ανάμεσα στις υψηλότερες στην Ευρώπη.

Τα πρώτα χρόνια της κρίσης στην Ελλάδα, η παραοικονομία αυξήθηκε, λόγω της υψηλής ανεργίας και των ευρύτερων επιπτώσεων της ύφεσης. Στη συνέχεια της κρίσης, το φαινόμενο άρχισε να περιορίζεται, λόγω εξάντλησης της οικονομικής δυνατότητας ακόμη και για σκιώδεις δραστηριότητες.

Το 2009, η παραοικονομία στην Ελλάδα ανέρχονταν στα 59,8 δισ. € ή σε 25% του ΑΕΠ, με διαφυγόντα φορολογικά κέρδη 18,1 δισ. €.

Το 2014, το μέγεθος της παραοικονομίας μειώθηκε στο 23,3% του ΑΕΠ, δηλαδή σε 43,5 δισ. €, με τα διαφυγόντα φορολογικά κέρδη να υπολογίζονται στα 13,6 δισ. €.

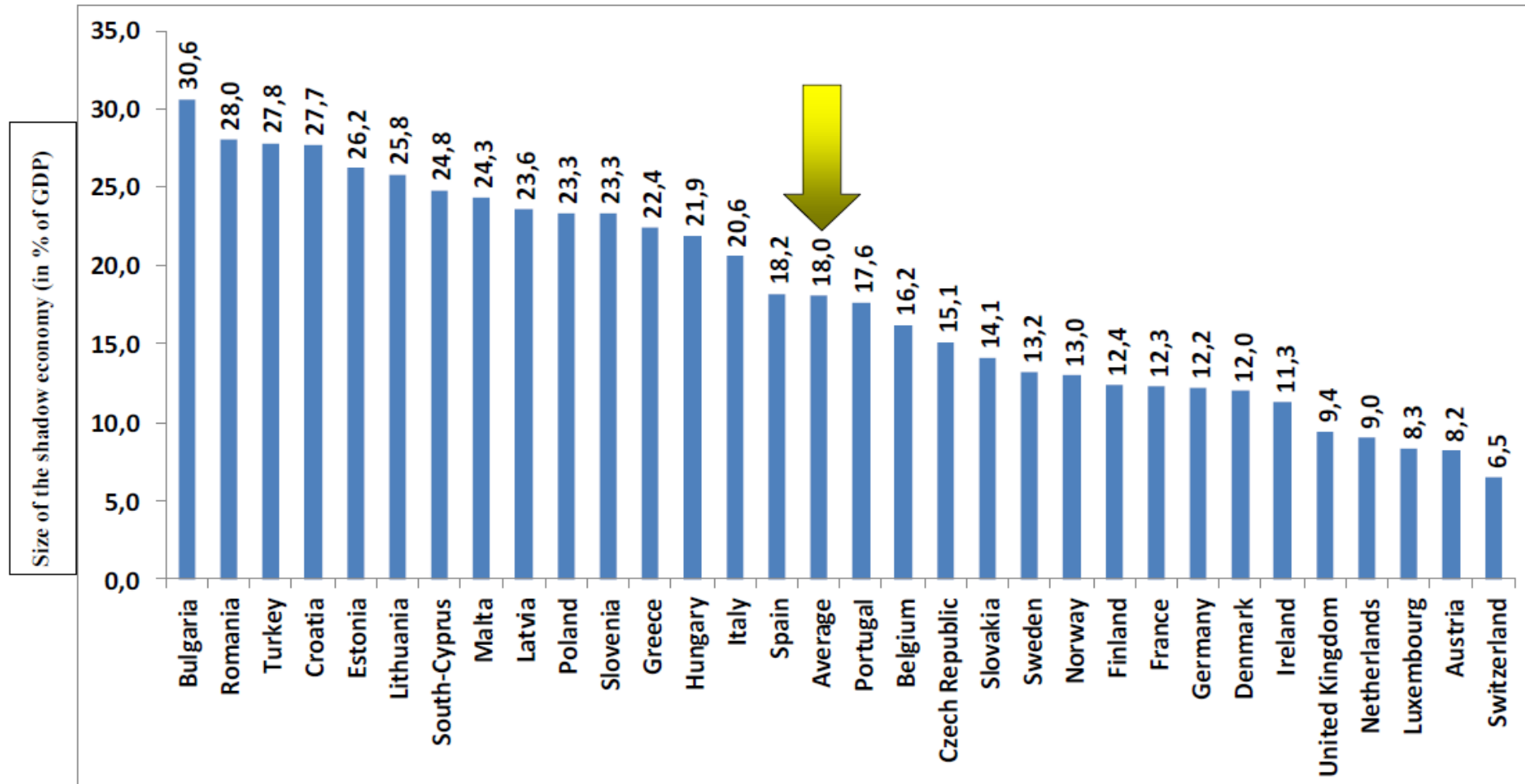
Το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα το 2015 μειώθηκε περαιτέρω στο 22,4% του ΑΕΠ, δηλαδή γύρω στα 42,8 δισ. Και το 2017 στο 20% του ΑΕΠ, δηλαδή γύρω στα 35 δισ.

Μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα και διαφυγόντα φορολογικά κέρδη, 2003-2015

Έτος	ΑΕΠ σταθερές τιμές	Παραοικονομία % ΑΕΠ	Παραοικονομία δισ. €	Φορολ. Βάρος % ΑΕΠ	Διαφυγόντα Φορ. Κέρδη
2003	216.673	28,2	61.102		
2004	227.404	28,1	63.901		
2005	229.430	27,6	63.323		
2006	242.772	26,2	63.606		
2007	251.360	25,1	63.091		
2008	250.243	24,3	60.809		
2009	239.245	25,0	59.811	30,3	18.123
2010	226.210	25,4	57.457		
2011	206.159	24,3	50.097		
2012	192.610	24,0	46.226		
2013	185.108	23,6	43.686		
2014	186.541	23,3	43.464	31,2	13.561
2015	191.243	22,4	42.838	33,8	14.479

Μέγεθος της παραοικονομίας ως % του ΑΕΠ σε 31 χώρες της Ευρώπης το 2015

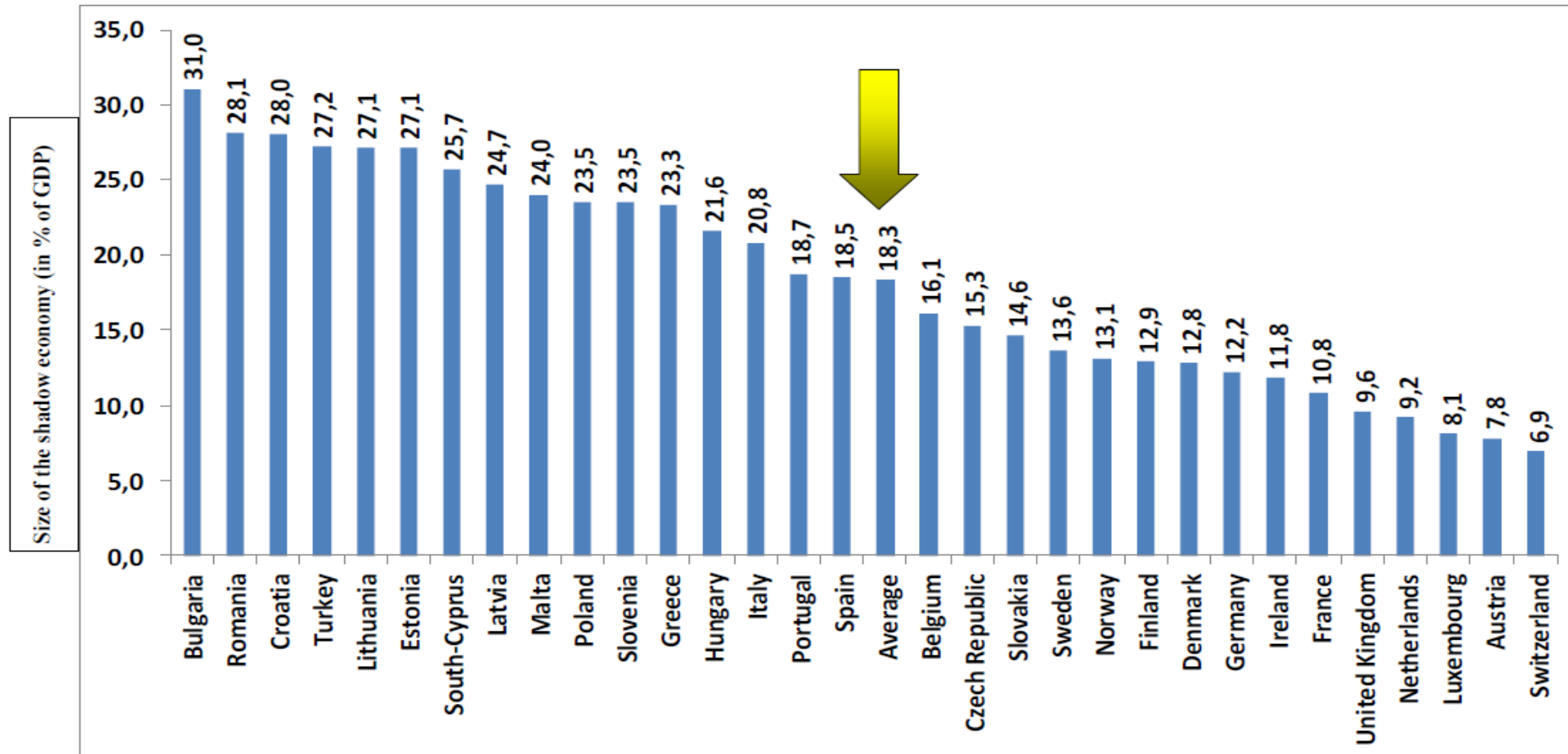
Figure 1: Size of the Shadow Economy of 31 European Countries in 2015 (in % of off. GDP)

Source: own calculations, January 2015.

Μέγεθος της παραοικονομίας ως % του ΑΕΠ σε 31 χώρες της Ευρώπης το 2014

Figure 2: Size of the Shadow Economy of 31 European Countries in 2014 (in % of off. GDP)

Source: own calculations, January 2014.

Μέγεθος της παραοικονομίας ως % του ΑΕΠ σε EU-28, 2003-2015

Table 1: Size of the Shadow Economy of the 28 EU-Countries over 2003 – 2015 (in % of off. GDP)

Country / Year	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Austria	10.8	11.0	10.3	9.7	9.4	8.1	8.5	8.2	7.9	7.6	7.5	7.8	8.2
Belgium	21.4	20.7	20.1	19.2	18.3	17.5	17.8	17.4	17.1	16.8	16.4	16.1	16.2
Bulgaria	35.9	35.3	34.4	34.0	32.7	32.1	32.5	32.6	32.3	31.9	31.2	31.0	30.6
Croatia	32.3	32.3	31.5	31.2	30.4	29.6	30.1	29.8	29.5	29.0	28.4	28.0	27.7
Czech Republic	19.5	19.1	18.5	18.1	17.0	16.6	16.9	16.7	16.4	16.0	15.5	15.3	15.1
Denmark	17.4	17.1	16.5	15.4	14.8	13.9	14.3	14.0	13.8	13.4	13.0	12.8	12.0
Estonia	30.7	30.8	30.2	29.6	29.5	29.0	29.6	29.3	28.6	28.2	27.6	27.1	26.2
Finland	17.6	17.2	16.6	15.3	14.5	13.8	14.2	14.0	13.7	13.3	13.0	12.9	12.4
France	14.7	14.3	13.8	12.4	11.8	11.1	11.6	11.3	11.0	10.8	9.9	10.8	12.3
Germany	17.1	16.1	15.4	15.0	14.7	14.2	14.6	13.9	13.2	12.9	12.4	12.2	12.2
Greece	28.2	28.1	27.6	26.2	25.1	24.3	25.0	25.4	24.3	24.0	23.6	23.3	22.4
Hungary	25.0	24.7	24.5	24.4	23.7	23.0	23.5	23.3	22.8	22.5	22.1	21.6	21.9
Ireland	15.4	15.2	14.8	13.4	12.7	12.2	13.1	13.0	12.8	12.7	12.2	11.8	11.3
Italy	26.1	25.2	24.4	23.2	22.3	21.4	22.0	21.8	21.2	21.6	21.1	20.8	20.6
Latvia	30.4	30.0	29.5	29.0	27.5	26.5	27.1	27.3	26.5	26.1	25.5	24.7	23.6
Lithuania	32.0	31.7	31.1	30.6	29.7	29.1	29.6	29.7	29.0	28.5	28.0	27.1	25.8
Luxembourg (Grand-Duché)	9.8	9.8	9.9	10.0	9.4	8.5	8.8	8.4	8.2	8.2	8.0	8.1	8.3
Malta	26.7	26.7	26.9	27.2	26.4	25.8	25.9	26.0	25.8	25.3	24.3	24.0	24.3
Netherlands	12.7	12.5	12.0	10.9	10.1	9.6	10.2	10.0	9.8	9.5	9.1	9.2	9.0
Poland	27.7	27.4	27.1	26.8	26.0	25.3	25.9	25.4	25.0	24.4	23.8	23.5	23.3
Portugal	22.2	21.7	21.2	20.1	19.2	18.7	19.5	19.2	19.4	19.4	19.0	18.7	17.6
Romania	33.6	32.5	32.2	31.4	30.2	29.4	29.4	29.8	29.6	29.1	28.4	28.1	28.0
Slovenia	26.7	26.5	26.0	25.8	24.7	24.0	24.6	24.3	24.1	23.6	23.1	23.5	23.3
South-Cyprus	28.7	28.3	28.1	27.9	26.5	26.0	26.5	26.2	26.0	25.6	25.2	25.7	24.8
Spain	22.2	21.9	21.3	20.2	19.3	18.4	19.5	19.4	19.2	19.2	18.6	18.5	18.2
Slovakia	18.4	18.2	17.6	17.3	16.8	16.0	16.8	16.4	16.0	15.5	15.0	14.6	14.1
Sweden	18.6	18.1	17.5	16.2	15.6	14.9	15.4	15.0	14.7	14.3	13.9	13.6	13.2
United Kingdom	12.2	12.3	12.0	11.1	10.6	10.1	10.9	10.7	10.5	10.1	9.7	9.6	9.4
28 EU-Countries / Average (unweighted)	22.6	22.3	21.8	21.1	20.3	19.6	20.1	19.9	19.6	19.3	18.8	18.6	18.3

Source: Own Calculations, January 2015

Μέγεθος της παραοικονομίας ως % του ΑΕΠ σε 3 ευρωπαϊκές χώρες (μη EU), 2003-2015

Table 2: Size of the Shadow Economy of 3 European Countries (Non EU-Members) over 2003 – 2015 (in % of off. GDP)

Country / Year	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Norway	18.6	18.2	17.6	16.1	15.4	14.7	15.3	15.1	14.8	14.2	13.6	13.1	13.0
Switzerland	9.5	9.4	9.0	8.5	8.2	7.9	8.3	8.1	7.8	7.6	7.1	6.9	6.5
Turkey	32.2	31.5	30.7	30.4	29.1	28.4	28.9	28.3	27.7	27.2	26.5	27.2	27.8
3 Non EU-Countries / Average	20.1	19.7	19.1	18.3	17.6	17.0	17.5	17.2	16.8	16.3	15.7	15.7	15.8
Unweighted Average of all 31 European Countries	22.4	22.1	21.6	20.9	20.1	19.4	19.9	19.7	19.3	19.0	18.5	18.3	18.0

Source: Own Calculations, January 2015

Μέγεθος της παραοικονομίας ως % του ΑΕΠ σε 5 αναπτυγμένες χώρες (μη ευρωπαϊκές), 2003-2015

Table 3: Size of the Shadow Economy of 5 Highly Developed Non- European Countries over 2003 – 2015 (in % of off. GDP)

Country / Year	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Australia	13.7	13.2	12.6	11.4	11.7	10.6	10.9	10.3	10.1	9.8	9.4	10.2	10.3
Canada	15.3	15.1	14.3	13.2	12.6	12.0	12.6	12.2	11.9	11.5	10.8	10.4	10.3
Japan	11.0	10.7	10.3	9.4	9.0	8.8	9.5	9.2	9.0	8.8	8.1	8.2	8.4
New Zealand	12.3	12.2	11.7	10.4	9.8	9.4	9.9	9.6	9.3	8.8	8.0	7.8	8.0
United States USA	8.5	8.4	8.2	7.5	7.2	7.0	7.6	7.2	7.0	7.0	6.6	6.3	5.9
Other OECD Countries / Unweighted Average	12.2	11.9	11.4	10.4	10.1	9.6	10.1	9.7	9.5	9.2	8.6	8.6	8.6

Source: Own Calculations, January 2015

Μέγεθος της παραοικονομίας ως % του ΑΕΠ, μη σταθμισμένοι μέσοι όροι, EU-28, NON EU-3, OECD-5, ALL-36, 2003-2015

Table 4: Size of the Shadow Economy of Various Unweighted Averages over 2003 – 2015 (in % of off. GDP)

Averages / Year	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
28 EU-Countries / Average (unweighted)	22.6	22.3	21.8	21.1	20.3	19.6	20.1	19.9	19.6	19.3	18.8	18.6	18.3
3 Non EU-Countries / Average (unweighted)	20.1	19.7	19.1	18.3	17.6	17.0	17.5	17.2	16.8	16.3	15.7	15.7	15.8
5 Other OECD Countries / Average (unweighted)	12.2	11.9	11.4	10.4	10.1	9.6	10.1	9.7	9.5	9.18	8.6	8.6	8.6
All 36 Countries / Average (unweighted)	21.0	20.7	20.2	19.4	18.7	18.0	18.5	18.3	18.0	17.6	17.1	17.0	16.7

Source: Own Calculations, January 2015

Τι οδηγεί στην παραοικονομική δραστηριότητα

- **Εξοικονόμηση χρήματος**

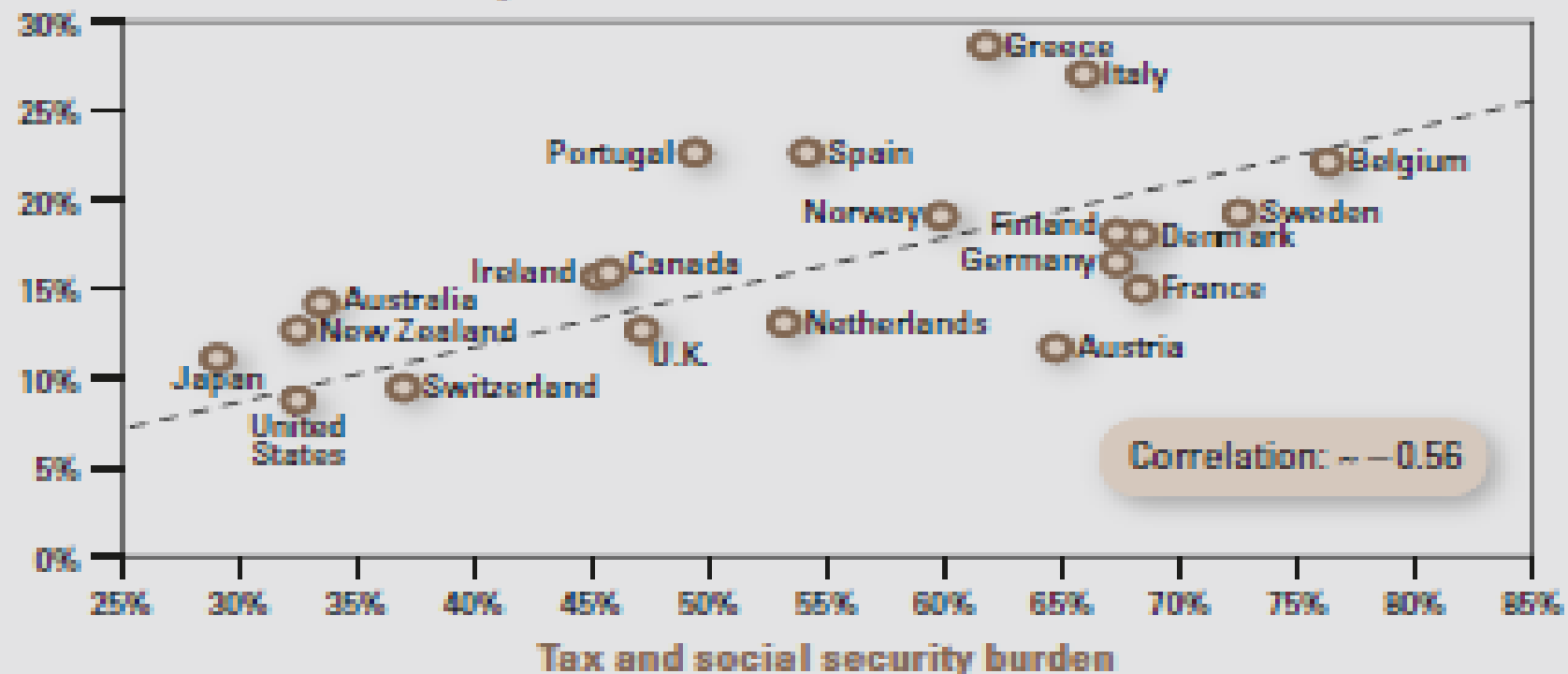
Το κίνητρο της εξοικονόμησης χρήματος μέσω της αποφυγής φόρων και ασφαλιστικών εισφορών και της καταστράτηγησης της φορολογικής και εργασιακής νομοθεσίας, ειδικά σε περιόδους οικονομικής ύφεσης.

Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει την ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ του φορολογικού βάρους σε μία χώρα και τους μεγέθους της παραοικονομίας.

Συσχέτιση φορολογικού & ασφαλιστικού βάρους με το μέγεθος της παραοικονομίας

Figure: The higher tax and social security burden in a country, the larger the shadow economy

Share of shadow economy

Note: Size of the shadow economy calculated with the MIMIC and currency demand method. Total tax and social security burden of single average wage income earner (including social security payments from the employer) + value added tax.
Sources: OECD, Paris, 2003; Schneider, 2003; and Erste (2003) with own calculations; Dr. Friedrich Schneider, Johannes Kepler University of Linz, Austria; A.T. Kearney analysis

- **Έλλειψη ενοχικής συνείδησης**

Η μαύρη οικονομία εκλαμβάνεται από την κοινωνία σαν κάτι φυσιολογικό. Αυτή η συμπεριφορά κυριαρχεί σε χώρες όπου η ποιότητα του κράτους πρόνοιας είναι χαμηλή όπως επίσης και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπου υπάρχει χαμηλή εμπιστοσύνη στο κράτος.

- **Ευκολία συμμετοχής στην παραοικονομία**

Συναλλαγές με μετρητά δεν μπορούν να εντοπιστούν και διευκολύνουν τη μη δήλωση εργασίας και γενικότερα οικονομικής δραστηριότητας.

- **Χαμηλός κίνδυνος ανίχνευσης**

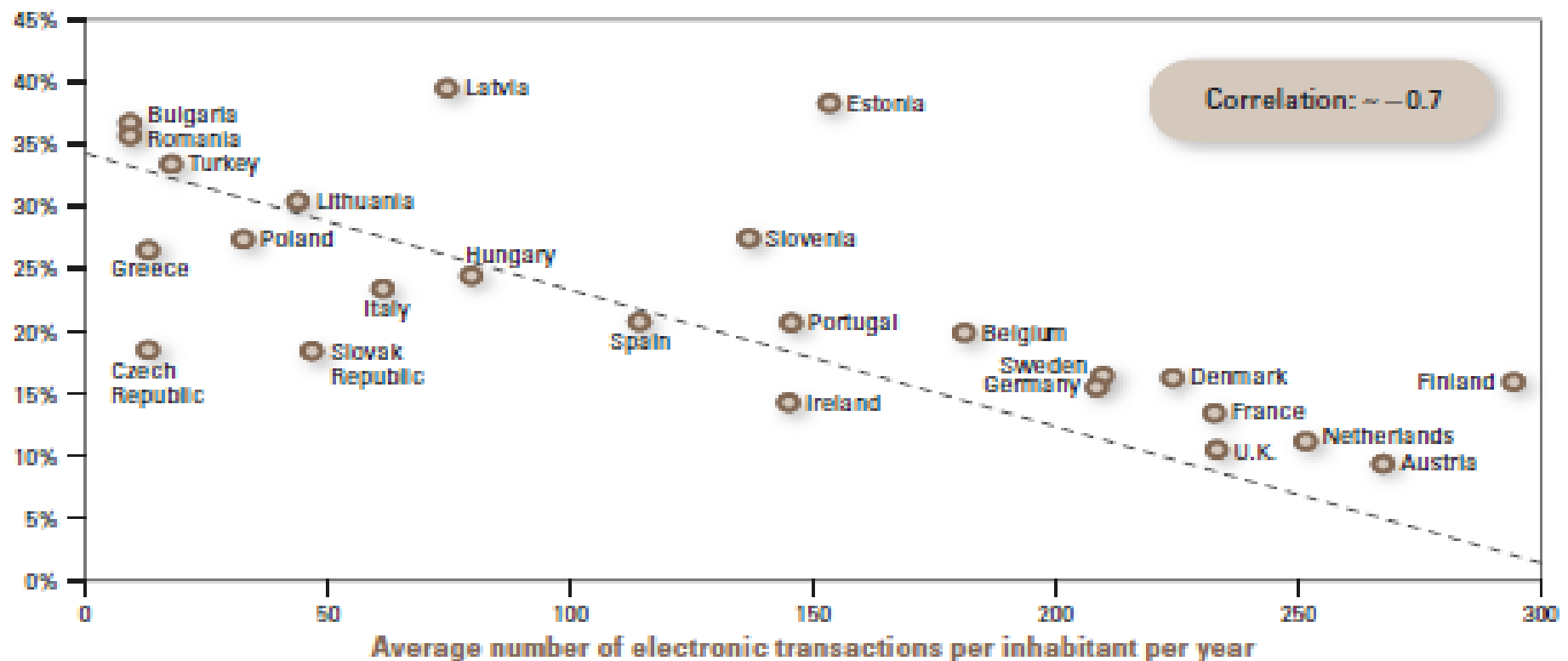
Η συμμετοχή στην παραοικονομία είναι παράνομη αλλά όσο μικρότερος είναι ο κίνδυνος να σε πιάσουν και όσο χαμηλότερες είναι οι ποινές, τόσο περισσότερο οι άνθρωποι θεωρούν ότι ο κίνδυνος αξίζει τον κόπο.

Συσχέτιση του μέσου αριθμού ηλεκτρονικών συναλλαγών ανά κάτοικο τον χρόνο, με το μέγεθος της παραοικονομίας μίας χώρας

Figure 2

The more electronic payments in a country, the smaller the shadow economy

Share of shadow economy

Note: EU-27 (no data available for Cyprus, Luxembourg, Malta) plus Turkey

Sources: Dr. Friedrich Schneider, Johannes Kepler University of Linz, Austria; A.T. Kearney analysis

Τα μετρητά είναι ο πιο σημαντικός καταλύτης για την άνθηση της παραοικονομίας.

Η χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών καθιστά πολύ δύσκολη την παραοικονομία καθώς η ηλεκτρονική συναλλαγή μπορεί να ιχνηλατηθεί.

Στο παρακάτω διάγραμμα εμφανίζεται η ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ του αριθμού ηλεκτρονικών πληρωμών σε μία χώρα και του μεγέθους της παραοικονομίας. Χώρες με ευρεία χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ολλανδία, έχουν μικρότερη παραοικονομία σε σχέση με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, οι οποίες έχουν ελάχιστο αριθμό ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές αποδεικνύονται ότι έχουν απτά αποτελέσματα στην πάταξη της παραοικονομίας.

Κυβερνητικά μέτρα που μπορεί να ενθαρρύνουν τις ηλεκτρονικές πληρωμές

- Εκπτώσεις στον Φ.Π.Α. για ηλεκτρονικές συναλλαγές (Κολομβία, Αργεντινή, Ν. Κορέα, πιθανός Ελλάδα)
- Επιδότηση για μηχανές ηλεκτρονικών πληρωμών (Μεξικό, Ιταλία, Ν. Κορέα)
- Περιορισμός πληρωμών με μετρητά μόνο για ορισμένες συναλλαγές (Ιταλία)
- Παροχή άλλων κινήτρων για την χρήση ηλεκτρονικής κάρτας [(φορολογικές ελαφρύνσεις) Ν. Κορέα, Μεξικό, Ιταλία]

- Υποστήριξη των προγραμμάτων “Low Value Payment” (LVP) and contactless technology – πόλεμος στην οικονομία των μετρητών (Ολλανδία, Ιταλία)
- Πίεση για την χρήση χρεωστικών καρτών ώστε να συμπεριληφθεί και ο τραπεζικός τομέας
- Πληρωμές σε δημόσιο, ΔΕΚΟ ηλεκτρονικά ή με προπληρωμένη κάρτα

Οι ηλεκτρονικές πληρωμές στην Ελλάδα το 2013

- Αριθμός πιστωτικών και χρεωστικών καρτών 12.610.623
- Αριθμός πιστωτικών καρτών 2.765.365
- Αριθμός χρεωστικών καρτών 9.845.258
- Συνολική αξία συναλλαγών χωρίς μετρητά 199,1 εκ. €
- Αξία πληρωμών με κάρτες 78 εκ. €
- Ηλεκτρονικές μεταφορές πίστωσης 91,2 εκ. €
- Άμεσες ηλεκτρονικές χρεώσεις 14,3 εκ. €
- Επιταγές 11,1 εκ. €
- Ηλεκτρονικό χρήμα-προπληρωμένες κάρτες 4,5 εκ. €

Σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Κ.Τ. για το 2013, η Ελλάδα είναι στην τελευταία θέση της EU-28 και της EZ-18 με μόλις 18 συναλλαγές χωρίς μετρητά ανά κάτοικο, με τον Μ.Ο. στην EU-28 να είναι 197 συναλλαγές ανά κάτοικο, και στην EZ-18 να είναι 202 συναλλαγές ανά κάτοικο, δηλ. 11,2 φορές περισσότερες από ότι στην Ελλάδα.

Χώρα	Αριθμός συναλλαγών χωρίς μετρητά
Πορτογαλία	172
Κύπρος	106
Ιταλία	73
Ισπανία	129
Φινλανδία	451
Σουηδία	375
Δανία	339
Ελλάδα	18
Μ.Ο. EU-28	197
Μ.Ο. EZ-18	202

ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Φορολογικοί Παράδεισοι & Υπεράκτιες Εταιρείες

Φορολογικοί Παράδεισοι (Tax Heavens) & Υπεράκτιες Εταιρείες (Offshore Companies)

Ως φορολογικοί παράδεισοι χαρακτηρίζονται οι χώρες που διαθέτουν ειδική φορολογική πολιτική με **χαμηλή ή και καθόλου φορολογία** για όσους ξένους επενδυτές ιδρύουν εκεί εταιρείες και μεταφέρουν κεφάλαια ή περιουσιακά στοιχεία καταβάλλοντας μειωμένη ή και καθόλου φορολογία έναντι της προβλεπόμενης στη χώρα μόνιμης διαμονής τους.

Οι χώρες αυτές, προκειμένου να προσελκύσουν ξένους επενδυτές, έχουν ως **πάγια πολιτική να μην διαθέτουν σε τρίτους οποιαδήποτε πληροφορία** σχετικά με τις οικονομικές δραστηριότητες των επενδυτών που δραστηριοποιούνται στο έδαφος τους.

Φυσικά ή νομικά πρόσωπα και διεθνείς εταιρείες καταφεύγουν σε φορολογικούς παραδείσους και δημιουργούν υπεράκτιες εταιρείες με σκοπό τη **μικρότερη φορολογική τους επιβάρυνση** και κατ' επέκταση την απαλλαγή φορολογίας τους από τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους, αλλά ορισμένες φορές και την **απόκρυψη δραστηριοτήτων** οι οποίες μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να είναι παράνομες.

- Σήμερα πάνω από το 50% των κεφαλαίων που διακινούνται παγκοσμίως περνούν από φορολογικούς παραδείσους.
- Την τελευταία δεκαετία μόνο έχουν συστηθεί πάνω από 1 εκ. υπεράκτιες εταιρείες.
- Οι περισσότερες υπεράκτιες εταιρείες δραστηριοποιούνται στους τομείς της ναυτιλίας, αεροπορίας και των ασφαλίσεων.

Κριτήρια ίδρυσης υπεράκτιων εταιρειών

- Οι offshore πρέπει να συσταθούν σύμφωνα με τους νόμους και τους κανονισμούς των δικαιοδοσιών των παράκτιων εταιρειών (Offshore Company Law: Theory, Regulations, Operations)
- Οι offshore έχουν την καταστατική τους έδρα σε κάποιο από τους φορολογικούς παραδείσους.
- Οι δραστηριότητες των offshore πρέπει να διενεργούνται αποκλειστικά εκτός της χώρας εγκατάστασης τους και όλα τα εισοδήματά τους να πηγάζουν αποκλειστικά από εργασίες τους στο εξωτερικό.
- Δεν επιτρέπεται στις offshore να προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες εντός της επικράτειας της χώρας εγκατάστασης.

Χαρακτηριστικά υπεράκτιων εταιρειών

- Γρήγορη σύσταση με χαμηλό κόστος, ελάχιστο απαιτούμενο εταιρικό κεφάλαιο και διατυπώσεις δημοσιότητας
- Πλήρης ανωνυμία των πραγματικών μετόχων.
- Η δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με ένα μόνο μέτοχο.
- Δεν ισχύει το πόθεν έσχες και δεν υπάρχει επιβάρυνση με τεκμήρια για την απόκτηση και διατήρηση περιουσιακών στοιχείων.
- Μπορεί να μειωθεί σημαντικά ή να αποφευχθεί εντελώς η καταβολή φόρων που σχετίζονται με την μεταβίβαση και την κατοχή περιουσιακών στοιχείων όπως ο φόρος κληρονομιάς, μεταβίβασης ακινήτων, δωρεάς, γονικής παροχής, μεγάλης ακίνητης περιουσίας.

- Αποφυγή φόρου καταθέσεων και φόρου μερισμάτων.
- Μη ύπαρξη συναλλαγματικών περιορισμών.
- Παράκαμψη δεσμεύσεων από το κληρονομικό δίκαιο και δυνατότητα καθορισμού της κληρονομικής διαδοχής κατά την επιθυμία του διαθέτη.
- Δυνατότητα μεταφοράς κερδών από χώρες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε δικαιοδοσίες με χαμηλή ή ανύπαρκτη φορολογία.
- Αποφυγή εφαρμογής εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας.
- Αποφυγή δεσμεύσεων ατομικής περιουσίας.
- Αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων στη περίπτωση διαζυγίου.

Βασικές Μορφές Υπεράκτιων Εταιρειών

- **Εταιρείες Χαρτοφυλακίου**

Η offshore λειτουργεί ως εταιρεία εκκαθαριστής για τα κέρδη από δραστηριότητες σε τρίτες χώρες, όπως και για συσσώρευση και επανεπένδυση κερδών.

- **Εταιρείες Παροχής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών**

Η offshore παρέχει την δυνατότητα να μετακινηθούν αποτελεσματικά κέρδη από τη ξένη θυγατρική (δανειολήπτρια), που υπάγεται σε δικαιοδοσία με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης στην υπεράκτια δικαιοδοσία με χαμηλή φορολογία μέσω της σύναψης δανείου. Ο τόκος και οι δόσεις αποπληρωμής του δανείου προς την offshore μειώνουν σημαντικά το φορολογητέο εισόδημα της δανειολήπτριας εταιρείας.

- **Εταιρείες Αδειών - Δικαιωμάτων**

Μία επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιεί μία offshore εταιρεία αδειών για να λειτουργεί ως χορηγός αδειών δικαιωμάτων σε μία ξένη θυγατρική εταιρεία. Οι πληρωμές για το δικαίωμα χρήσης βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας, ευρεσιτεχνίας, συγγραφικών δικαιωμάτων και επιστημονικών πληροφοριών κλπ. χρησιμοποιούνται από πολλές δικαιοδοσίες σαν ενοίκιο, δηλαδή σαν έξοδα που μειώνουν τη φορολογητέα ύλη των επιχειρήσεων.

- **Εταιρείες Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών**

Ορισμένες υπεράκτιες δραστηριότητες δεν περιλαμβάνουν απλά μία ξένη θυγατρική εταιρεία, αλλά έναν όμιλο που αποτελείται από την μητρική εταιρεία και τις θυγατρικές της σε διάφορες χώρες. Η διαχείριση του ομίλου διεξάγεται μέσω της offshore και αποτελεί τεχνική μεταφοράς κερδών όπου η δραστηριότητες διαχείρισης του ομίλου αναλαμβάνεται από την offshore η οποία αμείβεται με ποσοστό επί των κερδών του ομίλου. Η offshore για τα κέρδη της δεν φορολογείται ή φορολογείται με χαμηλό συντελεστή.

- **Εμπιστεύματα (Trust)**

Τρόπος προστασίας της περιουσίας. Οι συμβαλλόμενοι σε ένα trust είναι ο διαθέτης (settlor) που μεταφέρει τα περιουσιακά του στοιχεία σε ένα trust, ο διαχειριστής (trustees), ο οποίος διοικεί το trust, ο θεματοφύλακας (custodian) και ο δικαιούχος (beneficiary) που λαμβάνει τα οφέλη των περιουσιακών στοιχείων του trust.

Το trust δεν έχει νομική προσωπικότητα και δεν μπορεί να έχει περιουσιακά στοιχεία. Όλη η περιουσία του trust, που μπορεί να είναι ακίνητη, μετρητά και άλλα αξιόγραφα, είναι εκχωρημένη στο διαχειριστή που είναι είτε φυσικό πρόσωπο, είτε εταιρεία. Το trust συστήνεται με έγγραφη συμφωνία και στις περισσότερες περιπτώσεις ο διαθέτης και ο δικαιούχος είναι το ίδιο πρόσωπο.

Οι περισσότερες εξωχώριες δικαιοδοσίες παρέχουν τη δυνατότητα στέγασης σε trust (κυρίως αυτές του Αγγλοσαξονικού δικαίου). Ο κύριος λόγος χρήσης των υπεράκτιων trust είναι η απόκρυψη της ταυτότητας των διαθετών για την αποφυγή των διατάξεων περί ξεπλύματος μαύρου χρήματος και αυξημένης φορολογίας.

- **Εμπορικές Εταιρείες**

Οι εταιρείες αυτές λειτουργούν σε ένα τριγωνικό σχήμα όπου η ιδρύτρια εμπορική εταιρεία που πραγματοποιεί εισαγωγές-εξαγωγές ιδρύει μία παράκτια εταιρεία που λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ πωλητή και αγοραστή.

Όταν η ιδρύτρια πραγματοποιεί εισαγωγές ο προμηθευτής στέλνει τα προϊόντα απευθείας στην ιδρύτρια και εκδίδει το τιμολόγιο στο όνομα της υπεράκτιας η οποία με τη σειρά της τιμολογεί την ιδρύτρια σε τιμή προσαυξημένη.

Αν η ιδρύτρια πραγματοποιεί εξαγωγές, το εμπόρευμα αποστέλλεται στον αγοραστή και η ιδρύτρια τιμολογεί την υπεράκτια με τιμή χαμηλότερη, η οποία με τη σειρά της τιμολογεί τον αγοραστή. Με αυτό τον τρόπο η ιδρύτρια μειώνει τα εμφανιζόμενα κέρδη και συσσωρεύει κεφάλαια στο λογαριασμό της υπεράκτιας.

- **Εταιρείες Επενδύσεων**

Κεφάλαια συγκεντρωμένα δια μέσου υπεράκτιων εταιρειών επενδύσεων μπορούν να κατευθυνθούν οπουδήποτε στον κόσμο ακόμα και σε χώρες με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης εφόσον έχει συναφθεί φορολογική σύμβαση μεταξύ της χώρας προορισμού και του παράκτιου κέντρου.

- **Τραπεζικές Εταιρείες**

Πολλά τραπεζικά ιδρύματα σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες είναι θυγατρικές μεγάλων διεθνών τραπεζών με το πλεονέκτημα της καταβολής τόκων απαλλαγμένων από την παρακράτηση φόρου. Επίσης, ασχολούνται με διεθνή χρηματοδότηση η οποία δεν υπόκειται σε συναλλαγματικούς ελέγχους.

- **Ναυτιλιακές Εταιρείες**

Σε πολλούς φορολογικούς παραδείσους υπάρχουν ευνοϊκές ρυθμίσεις για εταιρείες που ασχολούνται με την ναυτιλία και τη ναύλωση και ενοικίαση σκαφών που επιτρέπουν τη νηολόγηση πλοίων με τις λεγόμενες σημαίες ευκαιρίας. Η νηολόγηση γίνεται πολύ σύντομα, χωρίς ιδιαίτερα αυστηρές διαδικασίες σε χαμηλό ανταγωνιστικό κόστος. Τα κέρδη που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πλοίου υποβάλλονται σε πολύ χαμηλή φορολογία.

- **Εταιρείες Ασφαλίσεων**

Όταν ασφαρίζεται κάποιος, πληρώνει ένα ασφάλιστρο. Η ασφάλιση στοιχίζει μόνο ένα μικρό μέρος του ασφαλίστρου που καταβάλλεται. Η ασφαλιστική εταιρεία αφού προβεί στην ασφάλιση, τοποθετεί το υπόλοιπο ποσό μαζί με τα δικά της επενδυτικά κεφάλαια και προβαίνει σε επενδύσεις χαμηλού κινδύνου. Έτσι η ασφαλιστική δραστηριότητα οδηγεί στο σχηματισμό ενός επενδυτικού χαρτοφυλακίου, το οποίο εκτός από χρήματα μπορεί να περιλαμβάνει μετοχές, ομόλογα, παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα κλπ.

- **Εταιρείες Διαχείρισης Ακινήτων**

Η πιο διαδεδομένη χρήση των υπεράκτιων εταιρειών στην Ελλάδα είναι η αγορά και η διαχείριση ακινήτων. Για να προχωρήσει μία υπεράκτια εταιρεία στην αγορά ακινήτου, πρέπει το φυσικό πρόσωπο που εμφανίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου ως εκπρόσωπος της εταιρείας, να αποδείξει την νόμιμη σύσταση της εταιρείας κατά το δίκαιο της έδρας της, την μέχρι εκείνη στιγμή λειτουργία και μη λύση της εταιρείας, καθώς και την πληρεξουσιότητα του εμφανιζόμενου προσώπου για την κατάρτιση και υπογραφή του συμβολαίου αγοράς.

- **Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης**

Εξυπηρετούν τον επαναπατρισμό κεφαλαίων από την υπεράκτια εταιρεία στην ιδρύτρια. Η υπεράκτια εταιρεία αγοράζει στο όνομα της τα μηχανήματα που χρειάζεται η ιδρύτρια και τα μισθώνει στην τελευταία. Με τον τρόπο αυτό η ιδρύτρια επιχείρηση αποκτά τον εξοπλισμό που χρειάζεται με τα κεφάλαια που έχουν συσσωρευτεί στο εξωτερικό χωρίς να τα φορολογήσει, αλλά επιπλέον το κόστος του εξοπλισμού εκπίπτει από το εισόδημα της ιδρύτριας επιχείρησης με τη μορφή των καταβαλλόμενων μισθωμάτων.

- **Εταιρείες Αντιπροσώπευσης**

Η πιο διαδεδομένη χρήση των υπεράκτιων εταιρειών στην Ελλάδα είναι η αγορά και η διαχείριση ακινήτων. Για να προχωρήσει μία υπεράκτια εταιρεία στην αγορά ακινήτου, πρέπει το φυσικό πρόσωπο που εμφανίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου ως εκπρόσωπος της εταιρείας, να αποδείξει την νόμιμη σύσταση της εταιρείας κατά το δίκαιο της έδρας της, την μέχρι εκείνη στιγμή λειτουργία και μη λύση της εταιρείας, καθώς και την πληρεξουσιότητα του εμφανιζόμενου προσώπου για την κατάρτιση και υπογραφή του συμβολαίου αγοράς.

Κριτήρια Επιλογής Υπεράκτιου Σχήματος

Τα κριτήρια ποικίλουν ανάλογα με τις ανάγκες του επιχειρηματία.

- **Πολιτική & οικονομική σταθερότητα της χώρας της δικαιοδοσίας**
 - Η οικονομική και φορολογική σταθερότητα επιτρέπει τον μακροχρόνιο σχεδιασμό.
- **Σύγχρονη και ευέλικτη νομοθεσία**
 - Απλοποιημένες διαδικασίες εγκατάστασης και λειτουργίας.
 - Χαμηλός βαθμός κρατικής εποπτείας.
 - Δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με ένα μόνο μέτοχο.

- **Φορολογικές διευκολύνσεις που αφορούν:**
 - την διανομή μερισμάτων στους μετόχους
 - τον φόρο στα κέρδη από διάθεση περιουσιακών στοιχείων
 - τον φόρο κατά την μεταβίβαση μετοχών της εταιρείας
 - τον φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου
 - το πόθεν έσχες για αγορά περιουσιακών στοιχείων και νομιμοποίηση εσόδων
 - τους φόρους δωρεάς, κληρονομιάς, γονικής παροχής, μεταβίβασης ακινήτου κλπ.

- Άλλες διευκολύνσεις και παροχές όπως:
 - εκπτώσεις για ενοικίαση ή αγορά γραφείου
 - απαλλαγές από δασμούς και τέλη
 - απαλλαγή καταβολής εργοδοτικών και ασφαλιστικών εισφορών
 - φορολογικές απαλλαγές για αγορά αυτοκινήτου, εξοπλισμού γραφείου κ.λ.π.

- **Υπαρξη Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας**

Χώρες με μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές δεν έχουν συνάψει διμερείς συμβάσεις.

Χώρες με χαμηλή φορολογία προσφέρουν οφέλη και από διακρατικές συμβάσεις που δίνουν την δυνατότητα φορολογικού προγραμματισμού που επιτρέπει τον επαναπατρισμό κεφαλαίων με μικρή ή και μηδενική φορολογική επιβάρυνση.

- **Απόρρητο**

- εχέγγυα εχεμύθειας που παρέχονται στους μετόχους των offshore (υπερβολικά εχέγγυα προκαλούν υποψίες για υπόθαλψη παράνομων δραστηριοτήτων)
- ύπαρξη τραπεζικού απορρήτου που προστατεύει από διάφορους ελέγχους.

Αντιδράσεις στη χρήση υπεράκτιων εταιρειών

- Φοροαποφυγή και Φοροδιαφυγή διαβρώνουν τη φορολογική βάση των χωρών
- Ξέπλυμα Χρήματος και Νομιμοποίηση Παράνομων Εσόδων
- Επιρροή των Υπεράκτιων Εταιρειών στη Λειτουργία του Διεθνούς Χρήματος

Το Financial Stability Forum είναι ένας Διεθνής Οργανισμός με σκοπό την προώθηση της διεθνούς χρηματοοικονομικής σταθερότητας μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της διεθνούς συνεργασίας στο επίπεδο εποπτείας.

Ο Οργανισμός έχει διαμορφώσει ένα κατάλογο από χώρες στις οποίες λειτουργούν offshore και οι οποίες διακρίνονται σε συνεργάσιμες και μη ως προς τη συμμετοχή τους στη διαδικασία ελέγχου της νομοθεσίας και των κανονισμούς τους.

Χώρες που δεν συνεργάζονται με τις ελληνικές φορολογικές αρχές

Ανδόρα	Αντίγκουα και Μπαρμπούντα	Μπαχρέιν	Μπαρμπάντος
Μπρουνέι	Νήσοι Κουκ	Ντομίνικα	Γρενάδα
Γουατεμάλα	Τζέρσεϋ	Λίβανος	Λιβερία
Λιχτενστάιν	Νήσοι Μάρσαλ	Μαυρίκιος	Μονακό
Ναούρου	Ολλανδικές Αντίλλες	ΠΓΔΜ	Νιούε
Παναμάς	Φιλιππίνες	Άγιος Χριστόφορος και Νέβις	Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες
Σαμόα	Σεϋχέλλες	Σιγκαπούρη	Παρθένοι νήσοι των ΗΠΑ
Βανουάτου	Ουρουγουάη	Χόνγκ-Κόνγκ	82

Χώρες που διαθέτουν φορολογικούς συντελεστές για επιχειρήσεις κατά τουλάχιστον 50% μικρότερους σε σχέση με αυτούς που ισχύουν στη χώρα μας

Άγιος Μαρίνος	Αλβανία	Ανδόρα	Βανουάτου
Βερμούδες	Βοσνία-Ερζεγοβίνη	Βουλγαρία	Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι
Γιβραλτάρ	Γκέρνσεϋ	Ιρλανδία	Κατάρ
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	Κύπρος	Λιχτεσταϊν	Μαυροβούνιο
Μακάο	Μονακό	Μονσεράτ	Μπαχάμες
Μπαχρέϊν	Μπελίζ	Ναουρού	Νήσοι Κέϋμαν
Νήσοι Μάρσαλ	Νήσος του Μάν	Νήσοι Τέρκς και Κάϊκος	Ομάν
Παραγουάη	Σαουδική Αραβία	Σεϋχέλλες	Τζέρσεϋ
ΠΓΔΜ			83

Εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις

- Λίστα Λαγκάρντ
- Λίστα Λουξεμβούργου
- Λίστα Ελλήνων φορολογούμενων με σκάφη υπό ολλανδική σημαία
- Λίστα Ελλήνων φορολογούμενων με ακίνητα στο Λονδίνο
- Λίστα Νικολούδη

- «Πόθεν έσχες» πολιτικών προσώπων
- Υποθέσεις φοροδιαφυγής στις οποίες εμπλέκονται πολιτικά πρόσωπα
- Έλεγχοι επιδοτήσεων-επιχορηγήσεις από Ευρωπαϊκή Ένωση
- Έλεγχοι επιχειρήσεων που σχετίζονται με ΜΜΕ

Λίστα Λαγκάρντ

Η υπόθεση παραδόθηκε τελικά στο ΣΔΟΕ στα τέλη του 2012 και ο έλεγχος ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2012.

Από τις 2062 περιπτώσεις που περιέχει η λίστα, το 2013 είχαν ελεγχθεί 5 υποθέσεις και το 2014 είχαν ελεγχθεί 20 υποθέσεις.

Με την λίστα ασχολούνται μόνο 35 ελεγκτές του ΣΔΟΕ, οι οποίοι παράλληλα ασχολούνται και με άλλες υποθέσεις, τη στιγμή που η υπόθεση παραγράφεται νομικά στις 31/12/15.

Από τις 25 υποθέσεις που έχουν ελεγχθεί, έχει διαπιστωθεί απόκρυψη εισοδημάτων ύψους 25 εκ. € και οι φόροι που αναλογούν είναι τουλάχιστον 12 εκ. €.

Προβλήματα που αντιμετωπίζει το ΣΔΟΕ

- Έλλειψη προσωπικού (υπηρετούν 730 άτομα πανελλαδικά επί συνόλου 1500 οργανικών θέσεων)
- Έλλειψη βασικών ψηφιακών και υλικοτεχνικών υποδομών
- Έλλειψη κονδυλίων για υπερωρίες και εκτός έδρας μετακινήσεις
- Σύγχυση και αλληλοεπικάλυψη αρμοδιοτήτων με άλλες οικονομικές υπηρεσίες

- Έλλειψη νομικής υποστήριξης των ελεγκτών (σε σοβαρές υποθέσεις βρίσκονται αντιμέτωποι με πανίσχυρα νομικά επιτελεία των ελεγχομένων)
- Μεγάλος αριθμός εκκρεμών υποθέσεων (μόνο από εισαγγελικές παραγγελίες εκκρεμούν πάνω από 20.000 υποθέσεις)

Η φορολογική συνείδηση περνά μέσα από τη φορολογική δικαιοσύνη.

Ο Έλληνας φορολογούμενος είναι υποχρεωμένος να πληρώνει διπλά για μία σειρά υπηρεσιών από το κράτος.

Η πολιτεία θα πρέπει να δώσει κίνητρα σε όσους δραστηριοποιούνται στη σκιώδη οικονομία ώστε να μεταφερθούν στον επίσημο τομέα.

Από τις καταθέσεις στην Ελβετία, η Ελλάδα μπορεί να εισπράξει περίπου 3 δισ. €

Βιβλιογραφία

Manolas, G., Rontos, K., Sfakianakis G., Vavouras, I. (2013), The Determinants of the Shadow Economy: The Case of Greece, International Journal of Criminology and Sociological Theory, Vol.6, No.1, pp 1036-1047

Murphy,R. (2012), Closing the European Tax Gap, Tax Research LLP, UK, pp 1-97

Schneider, F. (2013), Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2013: A Further Decline, Department of Economics, Johannes Kepler University, Linz, Austria

Schneider, F. and Buehn, A. (2013), Estimating the Size of the Shadow Economy Methods, Problems and Open Questions, Department of Economics, Johannes Kepler University, Linz, Austria

Schneider, F. (2014), The Shadow Economy in Europe: Using payment systems to combat the shadow economy, Department of Economics, Johannes Kepler University, Linz, Austria

Schneider, F. (2015), Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2013: Different Developments, Department of Economics, Johannes Kepler University, Linz, Austria